

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 490/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], a 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou VICTORIA, s. r. o., Stránska 3155/7, Banská Bystrica, proti príkazu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 0Tp/129/2023-7-V-OSBB-BR zo 14. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. augusta 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena a ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, nedotknuteľnosť obydlija podľa čl. 21 ods. 1, 2 a 3 ústavy a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru príkazom na domovú prehliadku v trestnom konaní, ktorý žiadajú zrušiť s tým, že každému z nich bude priznané finančné zadostučinenie po 2 000 eur.

II.

2. Vyšetrovatel'ka uznesením začala trestné stíhanie pre zločin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny a zločin marenia spravodlivosti, ktorého sa mal dopustiť páchatel' tak, že vyhotovil výmer bývalého poverenictva z roku 1948, ktorým malo byť pridelených 150 ha lesných pozemkov poručiteľovi v úmysle použiť ho v dodatočnom dedičskom konaní tak, aby dohodou dedičov tieto pozemky v hodnote 1 537 541 eur nadobudol dedič, hoci vlastníckmi pozemkov boli iné osoby.

O vydanie originálu výmeru bola požiadaná advokátska kancelária, ktorá však oznámila, že bol odcudzený z motorového vozidla sťažovateľa 3. Zároveň bolo zistené, že sťažovateľovi 3 bolo vo februári 2022 vznesené obvinenie pre pokus obzvlášť závažného zločinu podvodu spolupáchateľstvom. Z toho dôvodu vyšetrovatelka kontaktovala vyšetrovateľa v tomto inom trestnom konaní a bolo zistené, že u sťažovateľov už bola vykonaná domová prehliadka 13. apríla 2023 a pri jej výkone si vyšetrovateľ všimol nevypísanú zožltnutú listinu výmeru bývalého poverenictva a písací stroj. Tiež bolo zistené, že sťažovateľ 3 v rokoch 1998 – 2008 riešil na biskupstve reštitučné majetky, a preto poznal právne predpisy súvisiace s konfiškáciou majetku.

3. Na návrh prokurátora vydala sudkyňa pre prípravné konanie 14. júna 2023 namietaný príkaz na domovú prehliadku s odôvodnením, že existuje dôvodné podozrenie, že v rodinnom dome sťažovateľov 1 a 2, ktorý užíva aj ich syn sťažovateľ 3, sa môžu nachádzať veci dôležité pre trestné konanie. Vydanie príkazu bolo odôvodnené tým, že zabezpečené dôkazy, výsledky operatívno-pátracej činnosti, ako aj činnosti vyšetrovateľov odôvodňujú podozrenie, že sa v dome nachádzajú veci dôležité pre trestné konanie, pričom je dané podozrenie, že sťažovateľ 3 mal reálne technické možnosti sfalšovať verejnú listinu. Domová prehliadka bola vykonaná 22. júna 2023.

III.

4. Sťažovatelia namietaný príkaz považujú za nedostatočne odôvodnený. Namietajú všeobecné vymedzenie vecí, ktoré majú byť predmetom domovej prehliadky. Tiež namietajú, že sťažovatelia 1 a 2 nie sú ani podozriví z trestného činu a voči sťažovateľovi 3 nebolo vznesené obvinenie pre trestné činy, pre ktoré bola vykonaná domová prehliadka. Sťažovatelia poukazujú na to, že rozhodujúcou skutočnosťou zakladajúcou dôvodnosť podozrenia, že sa v obydlí nachádzajú veci dôležité pre trestné konanie, je výpoveď vyšetrovateľa z iného trestného konania. Jeho postup, keď napriek vedomosti nezaistil veci dôležité pre iné trestné konanie, považujú za rozporný s Trestným poriadkom. Podľa sťažovateľov sa okresný súd v odôvodnení napadnutého príkazu pri posúdení proporcionality nevyporiadal s tým, že v dome sťažovateľov boli v krátkom čase vykonané dve domové prehliadky. Sťažovatelia preto považujú príkaz za nezákonný, nelegitímny a ústavne nekonformný. V súvislosti so žiadosťou o priznanie finančného zadost'uchinenia poukazujú na neprimerané použitie donucovacích prostriedkov voči sťažovateľovi 1.

IV.

5. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

6. Ochrana obydlia je súčasťou širšej kategórie ochrany súkromia, ktorá je zakotvená vo viacerých článkoch ústavy (čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 21 ods. 1), no v dohovore je obsiahnutá len v čl. 8. Základné práva podľa ústavy treba vykladať v intenciách dohovoru (II. ÚS 467/2022, IV. ÚS 347/2002, I. ÚS 479/2022) a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESLP“). Pri sťažnostiach pre porušenie čl. 8 dohovoru ESLP upriamuje svoju pozornosť na skúmanie ospravedlniteľnosti takéhoto zásahu z pohľadu limitov vymedzených čl. 8 dohovoru. Najprv nastupuje posúdenie legality, teda či k zásahu došlo na základe zákona, následne legitímnosti, teda či k zásahu došlo pre účely niektorého zo záujmov podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru, a napokon proporcionality, teda či zásah bol nevyhnutný na dosiahnutie sledovaného cieľa. V záujme rešpektovania proporcionality ESLP zvýraznil potrebu selektovať z viacerých dostupných

možností pre dosiahnutie cieľa tak, aby bola zachovaná rovnováha medzi právom jednotlivca na súkromie a záujmami štátu (rozsudok EŠLP vo veci Peck proti Spojenému kráľovstvu).

7. Z hľadiska posúdenia legality (zákonnosti) zásahu je potrebné sa zobrať, či v zmysle čl. 21 ods. 2 ústavy došlo k vykonaniu domovej prehliadky na základe písomného a odôvodneného príkazu sudcu. Podústavné trestné právo zveruje podľa § 15 v spojení s § 100 Trestného poriadku právomoc rozhodovať o príkaze na domovú prehliadku sudcovi okresného súdu pre prípravné konanie. Z obsahu príkazu na vykonanie domovej prehliadky vyplýva, že ho vydala sudkyňa pre prípravné konanie, teda sudca vecne príslušný na vydanie príkazu v prípravnom konaní.

8. Tento zásah sledoval legitímny verejný záujem na odhalení a objasnení trestnej činnosti. Kritérium proporcionality aplikované pri posudzovaní zásahov do súkromia vyžaduje adekvátne vyváženie dvoch konkurujúcich si záujmov. Záujmu sťažovateľov na ochrane súkromia a verejného záujmu na objasnení trestnej činnosti. Z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti príkazu je rozhodujúce, či bol zásah do súkromia primeraný, teda či zodpovedal požiadavke proporcionality. Inak povedané, či súd zohľadnil všetky relevantné okolnosti prípadu, ktorými boli povaha vyšetrovaného trestného činu, pozícia sťažovateľov vo veci, potencionálne možnosti orgánov činných v trestnom konaní pri zabezpečovaní dôkazov a špecifikácia rozsahu vykonania domovej prehliadky.

9. Otázka, či odôvodnenie príkazu spĺňa aj ústavné požiadavky, je predmetom ústavného prieskumu, ktorého obsahom je preskúmanie toho, či sa okresný súd primerane zaoberal posudzovaním kritérií legitimacy a proporcionality nariadenia domovej prehliadky, ktorú uprednostnil pred ústavne chránenou hodnotou základného práva na ochranu súkromia. Podľa Trestného poriadku rozhodovanie vo forme príkazov sa uplatňuje najmä tam, keď sa rozhoduje o invazívnych zásahoch do ľudských práv a slobôd. Najčastejšie sa príkazy vydávajú v prípravnom konaní, keď sa na ich základe získavajú dôkazy dôležité pre ďalšie vedenie trestného konania.

10. Požiadavky na kvalitu odôvodnenia príkazov sa odvíjajú aj od štádia trestného konania, v ktorom sú vydávané. V počiatočných štádiách trestného konania nemožno od odôvodnenia príkazov vyžadovať takú kvalitu odôvodnenia, aká sa vyžaduje od rozhodnutí, ktorými sa trestné konanie alebo jeho štádium finalizuje. Orgán činný v trestnom konaní v počiatočnom štádiu konania vyhľadáva dôkazy, a preto nedisponuje takým množstvom informácií na odôvodnenie príkazov, keďže informácie dôležité pre trestné konanie na základe príkazov získava (IV. ÚS 347/2022). Vzhľadom na to, že výkonom príkazu na domovú prehliadku dochádza k invazívnemu zásahu do práva na súkromie, je dôležité, aby súd racionálne odôvodnil potrebu vykonania domovej prehliadky konkrétnymi skutočnosťami zaoberajúcimi sa (i) legitímnym cieľom – verejným záujmom na odhalení trestnej činnosti, ako aj (ii) proporcionalitou, teda tým, či vykonanie domovej prehliadky prevažuje nad ochranou súkromia (II. ÚS 467/2022). Okresný súd musí skúmať najmä, (i) či existuje dôvodné podozrenie, že v obydli sa nachádza vec dôležitá pre trestné konanie, (ii) či existuje nebezpečenstvo zmarenia, zničenia či straty tejto veci, (iii) či je možné vec zaistiť menej invazívne ako domovou prehliadkou. To umocňuje požiadavku racionálneho odôvodnenia príkazu. Osobitne preto, že realizáciou postihnutá osoba nemá oprávnenie dať príkaz preskúmať opravným prostriedkom v systéme všeobecného súdnictva.

11. Namietaný príkaz na domovú prehliadku bol vydaný v prípravnom konaní vo veci pomerne sofistikovanej trestnej činnosti, ktorou bola spôsobená škoda veľkého rozsahu. Sudkyňa pre prípravné konanie odôvodnila namietaný príkaz s poukazom na dôvodné podozrenie

zo spáchania trestnej činnosti spočívajúcej vo falšovaní verejnej listiny preukazujúcej nárok na lesné pozemky v rozsiahlej výmere pre účely získania majetkového prospechu na úkor ich skutočných vlastníkov. Trestná činnosť spočívala vo výrobe takejto listiny a jej predložení súdu, pričom z odôvodnenia namietaného príkazu je zrejmé, ako vyšetrovatelka postupne v priebehu vyšetrovania dospela k záveru, že veci dôležité pre trestné konanie sa môžu nachádzať práve v dome sťažovateľov 1 a 2, rodičov podozrivého sťažovateľa 3. Sudkyňa pre prípravné konanie v príkaze jasne vymedzila, čo má byť v rámci vykonania domovej prehliadky zaistené (nevypísaný výmer poverenictva, písací stroj konkrétnej značky a iné veci, ktoré by mohli slúžiť na výrobu alebo falšovanie listiny). Zo zápisnice z domovej prehliadky vyplýva, že v rámci nej bol zaistený písací stroj, teda vec, ktorá môže mať význam pre objasňovanie trestnej činnosti. Je možné dospieť k záveru, že menej invazívne možnosti orgánov činných v trestnom konaní zadovážiť si veci dôležité pre trestné konanie mimo obydlija sťažovateľa boli v rámci trestného stíhania obmedzené (III. ÚS 455/2022).

12. Pokiaľ sťažovatelia namietajú postup vyšetrovateľa, ktorý pri výkone skoršej domovej prehliadky v inej trestnej veci nezaistil veci dôležité pre posudzované trestné konanie, treba uviesť, že tomu bránil skorší príkaz na domovú prehliadku iného súdu. Vyšetrovatel bol v zmysle tohto príkazu oprávnený zaistiť veci, ktoré mali súvis s iným trestným konaním, v súvislosti s objasňovaním iného trestného činu, pre ktorý už bolo voči sťažovateľovi 3 vznesené obvinenie. Sťažovateľom možno dať za pravdu, že domové prehliadky boli vykonané v krátkom časovom odstupe. Skoršia domová prehliadka sa však týkala inej trestnej veci, jej účelom bolo zaistenie iných vecí, ktoré nemali význam pre trestné konanie, v ktorom bol vydaný namietaný príkaz na domovú prehliadku. Preto vydanie napadnutého namietaného príkazu nemožno hodnotiť ako neproporčné.

13. Námietky sťažovateľov proti postupu polície pri výkone domovej prehliadky, ktoré sa týkajú neprimeraného zákroku voči sťažovateľovi 1, pri ktorom malo dôjsť k použitiu donucovacích prostriedkov, treba posúdiť z toho pohľadu, že pri domovej prehliadke dochádzalo k výkonu verejnej moci, ktorej základom bolo prebiehajúce trestné konanie a príkaz súdu. Prípadné nedôvodné použitie donucovacích prostriedkov je samostatným zásahom do práv sťažovateľov, ktorý však výslovne nie je v ústavnej sťažnosti namietaný a slúži len ako argumentačný prvok na odôvodnenie zásahu do ich ústavných práv namietaným príkazom. Preto nie je dôvod sa ním osobitne zaoberať. To platí osobitne z toho dôvodu, že sťažovateľ 1 nesprávnosť použitia donucovacieho prostriedku môže namietat podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu